

ZVĚROLÉKAŘ Z YORKSHIRU

Julian Norton

KIO KAN

Copyright © Julian Norton 2016

Translation © Jan Vlčková, 2020

Copyright © ALPRESS, s. r. o.

Všechna práva vyhrazena.

Žádnou část knihy není dovoleno užít
nebo jakýmkoli způsobem reprodukovat bez písemného
souhlasu držitele práv, s výjimkou krátkých citací
nebo odkazů, které tvoří součást kritického hodnocení.

Z anglického originálu

HORSES, HEIFERS AND HAIRY PIGS

přeložila Jana Vlčková

Redakční úprava Drahomíra Smutná

Vydalo nakladatelství Alpress, s. r. o., Frýdek-Místek,

v edici Klokán, 2020

shop@alpress.cz

Vydání první

ISBN 978-80-7633-371-0

*Věnováno památce
Davea Paynea,
báječného přítele,
skvělého horolezce a typického Yorkšířana.
Zemřel na Matterhornu v srpnu 1993.*

*A také pro Anne.
Děkuji, že jsi do toho se mnou šla, zručně vyladila
moje příběhy a nevyškrtala jsi mi moc slov.*

Předmluva Jima Wighta

Já a můj otec jsme měli za sebou rušný večer ve veterinární ordinaci Sinclair a Wight v Thirsku. Zbýval poslední klient. Trpělivě seděl v čekárně a na kolenou držel velkou kartonovou krabici s vyřezanými otvory. Ozývalo se z ní šustění.

„Povím ti dvě věci o tom, co je uvnitř té krabice,“ řekl mi táta s kyselým úsměvem. „Bude to rychlé..., a bude to kousat. Však ty to zvládneš!“

„Díky, tati!“

Praxi všeobecného veterinárního lékaře se můj otec, Alf Wight, věnoval skoro padesát let, a tak se stal svědkem obrovských změn ve své profesi. Pod pseudonymem James Herriot brilantně zdokumentoval věčně se vyvíjející obor. Staral se o běžná domácí a hospodářská zvířata a z obvyklých koček a psů se časem, ač nerad, musel přeorientovat na „exoty“, jako jsou králíci, křečci, pískomilové, želvy a hadi. Zíral by, kdyby sledoval práci zvěrolékařů ve Veterinárním středisku Skeldale – což je moderní verze jeho veterinární praxe se sídlem v Thirsku – jak se potýkají s mnoha zdravotními potížemi nepřeberného množství zvířecích druhů. Jejich práce upoutala zájem diváků po celé zemi, kteří na Channel 5 s napětím

sledovali seriál Veterinář z Yorkshiru. Tento program se těšil velké oblibě a stejně jako James Herriot před několika desítkami let skládal hold této nelehké profesi. Velmi přesně zachycoval náročnost současné veterinární medicíny.

Toto povolání čelí v poslední době přívalu kritiky a veterinární lékaři jsou obviňováni, že si účtují astronomické sumy. Každý by proto měl mít na paměti, že aby moderní veterinární praxe splnila vysoké nároky svých klientů, musí se především vypořádat s obrovskými náklady. Jenom tak bude schopná poskytnout pacientům prvotřídní služby. Což se většinou děje, a když člověk sleduje epizody ze života Veterináře z Yorkshiru, pochopí, že finanční zisk není prvořadou motivací. James Herriot ukázal, že středobodem této profese je péče o trpící zvířata, což televizní dokument potvrzuje. Od dob Jamese Herriota se spousta věcí změnila, ale tohle hledisko zůstává pořád stejné.

Otec často říkával, že za jeho časů byla veterina „tvrdší, ale zábavnější“. Dřina to určitě byla, ale moderní zvěrolékař se na rozdíl od něho musí potýkat s nekonečným přívalem pravidel a omezení, plus s věčnou hrozbou případného soudního sporu, vznášející se mu nad hlavou. Navzdory tomu zvěrolékaři ve Skeldale neklesají na duchu a dál přistupují ke své práci s dobrou náladou, čemuž by táta zatleskal. Zastával názor, že zásadní ingrediencí každodenní práce veterinárního lékaře je humor. Veselých historek za dobu své praxe posbíral spoustu a více než věrně je vylíčil ve svých knihách.

S Julianem jsem spolupracoval jenom krátce – on v Thirsku začínal a já se chystal do důchodu. Přesto i on se ve své knize zmiňuje o tom, jak se práce zvěrolékaře během posledních dvaceti let zásadně změnila. Když

jsem v roce 1967 v Thirsku začínal já, navštěvovali jsme devadesát, sto farem, kde chovali mléčný skot. Nová ordinace má na starosti dvě tři. Život venkovského veterináře se kdysi skládal z návštěv bezpočtu malých usedlostí, kde ho brali skoro jako člena rodiny. Bývaly doby, kdy se slušně uživil zemědělec, který měl dvacet krav. V době, kdy píšu tuto předmluvu, jich musí mít chovatel desetkrát tolik a je rád, když neskončí v minusu.

Většina malých hospodářství, kam jsme jezdívali, zanikla, anebo je spolkly větší podniky. Rodinná veterinární klinika čelí podobným výzvám, kdy velké organizace drtí drobné praxe. Osobně považuji za osvěžující, když vidím, že tváří v tvář silným hráčům prosperuje malá ordinace, daří se jí a je schopná poskytnout svým pacientům své služby sedm dní v týdnu a čtyřiašedeset hodin denně.

Seriál Veterinář z Yorkshiru sklídl obrovský úspěch částečně právě proto, že na televizní obrazovce ukázal upřímnost a oddaný přístup k léčeným pacientům. Diváci viděli veterinární praxi takovou, jaká doopravdy je, a navzdory mnoha změnám, k nimž došlo od doby, kdy jsem aktivně léčil zvířata, některé věci zůstávají stejné. A právě ty ve mně vyvolaly několik vzpomínek.

V této knize Julian čtenářům zprostředkovává ničím nepřikrášlené zážitky z Veterinárního střediska Skeldale. Je to bouřlivá směs vítězství, okořeněná zklamáním. James Herriot mnohokrát opakoval, že se v jedné chvíli cítil jako největší zvěrolékař na Zemi, aby si vzápětí připadal jako ten největší idiot. Což je výstižně doloženo v Julianově knížce, jak čtenář brzy zjistí, avšak nezdary se nijak nepodepsaly na jeho nadšení pro obor. Lásky k profesi je zřejmá z každého řádku. Po úspěšném zákroku přichází euforie, když události nejdou podle plánu, tak

si zoufá. Netají se ani svým názorem na důležitá témata, jakými jsou tuberkulóza a slintavka a kulhavka.

Krátce po úmrtí mého otce vydala Asociace britských veterinárních lékařů prohlášení, v němž stálo: „Co se týče případů Jamese Herriota, pak jeho přístup může být po vědecké či technické stránce překonán, avšak jeho starostlivý a soucitný postoj k pacientovi a jeho majiteli překonán nikdy nebude.“ Zvěrolékaři a ostatní personál kliniky dál pokračují v tradici Jamese Herriota, a tak se citlivý přístup a ohleduplná péče nevytrácí ani v moderních časech. Kéž tento stav přetrvá!

Jim Wight, BVMS, MRCVS,
autor knihy Skutečný James Herriot.
(The Real James Herriot – česky zatím nevyšlo.)

Úvod

Břeží kráva neměla v nejmenším úmyslu vstoupit do dobytčí klece postavené ve stodole. Na lidi nebyla zvyklá. Většinu svého života strávila na pastvině, a tak jsme ji půl hodiny marně naháněli. Nakonec se nám podařilo hodit jí kolem krku provaz a na hlavu natáhnout ohlávku. Přesto dál zatvrzele odmítala vkročit do staré rezavé klece. Nezbylo nic jiného, než ji k ní přivázat za ohlávku. Chudák kráva se telila, ale tele bylo obrovské. Muselo přijít na svět císařským řezem.

V kalném příšeří stodoly jsem sotva viděl, co dělám, ale až na dobře mířené a nepředvídatelné kopy mé pacientky šlo všechno hladce. Tele bylo pěkné a plné života. Brzy se povalovalo na slámě a shánělo se po matce. Zrovna když jsem začal všechno sešívát zpátky k sobě, došlo k průšvihů.

Kráva znenadání vyskočila. Dobytčí klec i ohlávka byly staré a opotřebované a ohlávka nevydržela. Kráva, nenaučená pobývat ve stodole, zvedla hlavu, vytřeštila oči a vzala kramle. Buď prahla po pomstě, po teleti, anebo jednoduše chtěla zdrhnout. Dveře stodoly zůstaly dokořán a nabízely přímou cestu na vřesoviště za nimi. Kdyby se kráva rozhodla utéct, ztratila by se na rozlehlých pastvinách s dělohou visící z velkého otvoru na levém boku, jehož prostřednictvím přišlo tele na svět. To bude

katastrofa! Farmář a já jsme mohli jen stát a sledovat, jak si kráva zpečetí svůj osud. Vtom se zastavila a podívala se na vřesoviště. Nato se ohlédla po teleti. Naštěstí zvítězil mateřský instinkt. Jakmile se vrátila ke svému novorozenci, podařilo se nám ji znovu přivázat, abych ji mohl sešít a operaci tím úspěšně završit.

Toho večera jsem se vrátil domů se západem slunce. Cítil jsem se nesmírně spokojený, protože jsem právě prožil příběh se šťastným koncem. Vzpomněl jsem si na dávný rozhovor se svým učitelem angličtiny. Pan Clough mi tenkrát řekl: „Nuže, Juliane, když už ses rozhodl stát veterinářem, slib mi jednu věc – přinejmenším napíšeš, jaké to je.“

„Uvidíme, co se s tím dá dělat, pane,“ odpověděl jsem rozpačitě. V duchu jsem to pokládal za vysoce nepravděpodobné. Hlavu jsem měl plnou závěrečných zkoušek a snil jsem o tom, že se dostanu na veterinární medicínu. Cesta za vysněnou prací zvěrolékaře byla poseta spoustou překážek a představa, že se stanu jak veterinářem, tak autorem knih, mi připadala směšná.

Ale o dvacet osm let později a po překonání mnoha překážek se ze mě stal veterinář mající úžasnou smíšenou praxi v mém milovaném severním Yorkshiru, nadto na místě, kde působil James Herriot, nejslavnější zvěrolékař všech dob, a psal svoje ikonické knihy, jež se staly inspirací pro generace veterinárních lékařů. Považoval jsem se za klikaře. Vedl jsem báječný život, ale také hodně hektický. Práce byla tvrdá a bylo jí hodně, trénoval jsem, aby mě vzali do národního triatlonového týmu, měl jsem dva hodně sportovně založené syny a manželku veterinářku, která také nevěděla, kam dřív skočit. Honili jsme spoustu zajíců najednou. Vzpomínám si, jak mě jednou zavolali ve dvě v noci a pak ve čtyři a v šest hodin ráno k výhřezu

dělohy u tří různých krav (namáhavá a špinavá práce), a mě napadlo, že už se mi do života nic jiného nevejde.

A tak když nás oslovili produkční z Daisybeck Studios s tím, že by rádi natočili televizní seriál nazvaný Veterinář z Yorkshiru, všichni jsme z toho měli smíšené pocity. Pro každého by to znamenalo spoustu práce navíc, plus bychom naše klienty a sebe vystavili očím veřejnosti. Ale pak mě napadlo, že by to mohla být zábava a odlišný přístup k letní práci. Byla by to dobrá reklama pro naši moderní, ale zároveň tradiční smíšenou praxi, a nemohla se přehlédnout ani naše spojitost s legendárním Herriotem. Nakonec jsme souhlasili, že léto 2015 zasvětíme filmování. Někteří z nás byli nadšení, jiní váhali.

Následovalo jedno z nejnáročnějších období mého profesionálního života. Když vás natáčejí, jako byste vykonávali dvě profese zároveň – a každá mi sama o sobě připadala dost těžká. Avšak ukázalo se, že seriál se těší větší oblibě, než si kdokoliv z nás uměl představit, proto se kamery brzy vrátily, aby pořídily materiál na další sérii. Následoval status drobné (velice drobné) celebrity. Byl jsem požádán, jestli bych slavnostně neotevřel obchod s vánočními stromky, na náměstí jsem měl „selfie“ s obchodníkem s rybami a pánovi, co tu má krámk s oblečením, jsem zapózoval v několika košilích. Dokonce mě poznali u přepážky na letišti a můj starší synek mě po omezenou dobu považoval za bezva tátu, a ne za trapného fotříka. Ačkoliv jsem stále dělal to, co předtím, některé věci se nadobro změnily a dostal jsem příležitost napsat knihu. Konečně jsem mohl splnit přání svému angličtináři.

„Bude to hračka,“ chlácholili mě vydavatelé. „Pošleme za vámi někoho, kdo to místo vás napíše. Nemůžete pracovat, natáčet druhou sérii a ještě k tomu psát (a také

trénovat na Patrouille des Glaciers, což je mezinárodní skialpinistický závod pořádaný švýcarskou armádou, po němž jsme já a můj tým neskutečně bažili). Jenže potom by to nebyla moje kniha. Anne souhlasila, že mi pomůže. Měla zkušenosti s psaním do novin, proto jsme se rozhodli pro následující strategii: já budu psát a Anne tomu vtiskne štábní kulturu.

James Herriot přivedl veterinární medicínu a Thirsk do povědomí světa. Doufám, že by se můj vlastní příspěvek u něho dočkal uznání a potěšil by ho. A, pane Cloughu, schoval jsem pro vás autorský výtisk!

Tvrdá práce a odhodlání

Mám dojem, že na způsob, jak se život vyvíjí, má vliv směs osudovosti, štěstí, tvrdé práce, odhodlání a schopnost využít příležitostí, které se člověku postaví do cesty. Netuším, jestli je větší štěstí, že se objeví, anebo že je člověk dokáže dokonale zužítkovat. Avšak když sedím v pět hodin ráno ve zšeřelé kuchyni našeho domu, abych se pustil do psaní knihy, ve stejné ulici, kde Alf Wight psal pod pseudonymem James Herriot, a stal se nejslavnějším veterinářem na světě, jímá mě silný pocit předurčení. Historka o tom, jak jsem se stal zvěrolékařem a skončil ve Veterinárním středisku Skeldale v Thrisku na okraji národního parku North York Moors, mi připadá také jako nalinkovaná vyšší mocností.

Nepocházím ze zemědělské rodiny, dokonce ani z venkova, jako mnozí z těch, kteří v té době toužili po profesi zvířecího doktora. Právě naopak. Narodil jsem se a vyrostl v havířském městě Castleford v západním Yorkshiru. Kdyby výběr povolání závisel pouze na místě narození, potom bych se stal hráčem rugby, protože náš dům stál nedaleko hřiště. Ale přestože jsem zápasy rád sledoval, nikdy jsem neměl na tento druh sportu talent. Na druhou stranu jsem od útlého dětství často přicházel do

styku se zvířaty, protože dědeček na své nevelké usedlosti choval prasata a krocany, a taky provozoval malý psí hotel. Prarodiče bydleli jen deset domů od nás, proto jsem jim už jako malý při každé příležitosti pomáhal. Dále chovali bedlington teriéry. Nyní se tohle plemeno, úhledně ostríhané, pyšně předvádí ve výstavních kruzích, ale tehdy to byli tvrdí psi používaní k lovu králíků a chytání potkanů, které lákala prasata a zásoby jejich krmení uskladněné v dolní části zahrady. Já dědečkovy psy miloval a dodnes si pamatuji, jak rád jsem nořil obličej do měkoučkého, vlně podobného kožichu fenky Judy a vdechoval její nezaměnitelnou psí vůni, s níž se nyní setkávám na každodenní bázi.

Moje maminka byla magistrou farmacie a pracovala v několika lékárnách v Castlefordu. Někdy jsem za ní po škole chodil a čekal, až jí skončí služba u výdejního okénka. Sledoval jsem, jak odpočítává tablety a odměřuje medicínu ve sterilně čistém naškrobeném plášti. Opět si pamatuji tu vůni – směs nemocnice a chemické laboratoře. Proces přípravy léčiv, která uleví churavým pacientům, mě fascinoval. A tak ve mně od raného mládí klíčila semena mé budoucí kariéry, která musí nezbytně zahrnovat zvířata a medicínu.

Povyrostl jsem, nastoupil do školy a dobře jsem se učil. Vynikal jsem především v přírodních vědách (táta byl učitelem chemie, tak jsem neměl na vybranou) a zvažoval jsem studium veterinární medicíny. Nepochybně na tom má svůj podíl televizní seriál Všechny velké a malé bytosti, natočený podle knih Alfa Wigha, kde se v roli Jamese Herriota představil Christopher Timothy a Robert Hardy ztvárnil Siegfrieda Farnona. Seriál běžel v televizi každou neděli v podvečer a celá rodina se scházela před obrazovkou.

Tehdy jsem také rád běhal. O sobotách a nedělích jsem se věnoval přespolnímu běhu anebo běžeckým závodům do vrchu po celém Yorkshiru, často v Dalesu nebo v Moors. Zbožňoval jsem to a při každé příležitosti mířil do kopců. Nevadilo mi, že je zima, prší, fouká vítr nebo sněží – hlavně že jsem byl venku na čerstvém vzduchu a mohl se kochat nádhernou scénérií, na níž jsem si vytvořil závislost. Čím víc jsem jí podléhal, tím byla silnější. Kombinace lásky ke zvířatům a nepřemožitelného pokušení pobývat co nejvíc venku mě přímo předurčovaly ke kariéře veterinárního lékaře. Jistě k tomu přispěly i čichové stimuly v podobě prasat, bedlington teriérů, lékárny a čerstvého vzduchu. Tahle dokonalá kombinace mě vystřelila na dráhu zvířecího felčara.

Mám fotku, jak s vážným výrazem třináctiletého chlapce stojím v bráně Pembroke College v Cambridgi. Mám na sobě jednu z těch plastových pláštěnek, jaké dnes už nikdo nenosí, které vás omezeně ochrání před deštěm, ale vůbec ne před chladem. Já tuhle pláštěnku miloval, protože jsem v ní chodil běhat a byl to můj první kousek řádného sportovního oblečení. Vzadu jsem ji měl stále postříkanou od bláta a nešla pořádně vyčistit, přesto jsem ji všude nosil. Na zmíněné fotografii pózuji z toho důvodu, že se naše rodina o Velikonocích vypravila do Cambridge na jednodenní výlet. Vždycky se tam špatně parkovalo, ale táta našel volné místo na Trumpington Street. Vystoupili jsme z auta a vydali se na prohlídku. Pembroke College jsme navštívili jako první.

Cambridge je báječné místo, obzvlášť o Velikonocích, kdy v areálu univerzity všude září jarní květiny. Klenutou branou projdete na klidné nádvoří plné krokusů a narcisů. Okamžitě jsem věděl, že tady chci studovat. Protože za mého mládí se dala veterinární medicína

studovat jen na šesti školách, neměl jsem moc na vybranou, kam poslat přihlášku, ale jen na Cambridgi jsem si mohl vybrat zhruba z pětadvaceti fakult. Ale já měl jasno. Ideální pro mě bude Pembroke, a jak se ukázalo...

Úspěšně jsem odmaturoval. Když jsem v létě 1990 seděl ve škole na okně a prohlížel si svoje výsledky (s obličejem napuchlým jako křeček, protože mi právě vytrhali zuby moudrosti), věděl jsem, že tvrdá práce se vyplatila a směs odhodlání, štěstí a osudovosti mi dávají příležitost, kterou jsem si přál.

A tak začal můj šestiletý pobyt v Cambridgi, abych se stal veterinárním lékařem. Byla to úžasná doba. Všechno bylo vzrušující, plné barev, zábavy a života. Před každým se rozprostírala budoucnost plná příslibů. Bylo to místo plné příležitostí, rovnosti a nadšení, zaujetí a vášně, kde jsem s radostí strávil šest let. Každému nadanému dítěti bych doporučil, aby se zajímalo o studium v Cambridgi, pokud touží nechat se pohltit opojnou atmosférou akademického světa a talentu, kde se nic nezdá nemožné a posuzují vás pouze podle vašich zásluh.

V prvních dnech v Pembroke jsem si zvykal na školu a její tradice. Mnohé z nich se nejspíš za 600 let její existence nezměnily. Všechno mi přišlo nové, mně, klukovi z hornického města v Yorkshiru, ale rychle jsem se tu zabydledl a zvykl si na zvláštní způsoby. Jedna z prvních věcí po příjezdu byla obstarat si talár. Taláry byly vyžadovány při oficiálních příležitostech a jednou z nich byla slavnostní imatrikulace, což je velká událost pořádaná hned první víkend. Talár nás bude provázet po celou dobu studia. Někteří si jej koupí, ale rozumnější je vypůjčit si ho na tři roky od školy výměnou za každoroční příspěvek na charitu. Bylo mi řečeno, že mám jít do šatny a jeden si vybrat. V místnosti jsem objevil řadu krátkých černých

pelerín, visících na háčcích. Všechny měly podobnou velikost až na jednu na konci řady, která dosahovala až na podlahu. Bez přemýšlení, a aniž jsem věděl, co skutečně potřebuji, jsem si ji vybral, zaplatil a vrátil se na kolej. Netušil jsem, že dlouhý talár je určený na promoci a rezervovaný pro studenty, kteří již mají akademický titul, na rozdíl od krátkých, jež nosí vysokoškoláci během studia. A tak jsem všechny oficiální události absolvoval v nesprávném oblečení, které se pro danou příležitost absolutně nehodilo. Vyslechl jsem si hodně otázek, proč je můj plášť tak dlouhý, ale nikdo mi nic nevyčítal. Spíš se na mě dívali pobaveně.

Další hrubé chyby v etiketě jsem se dopustil hned další den. Rozhodl jsem se zúčastnit večerní pobožnosti v kapli. Ne že bych byl silně věřící, spíš mě poháněla zvědavost. Kapli navrhl a postavil sir Christopher Wren, tentýž chlapík, který zbudoval katedrálu svatého Pavla. Byla to impozantní stavba a já pokládal za vhodné vyzkoušet si její atmosféru při první možné příležitosti. Bohoslužba začínala v půl sedmé večer a končila ve čtvrt na osm, takže většina účastníků večeřela ve formální historické síni. Já jsem se rozhodl najíst v šest v obyčejné menze, což znamenalo, že jsem do kaple přišel pozdě. Vstoupil jsem, když už všichni seděli v lavicích. Pěvecký sbor byl už připravený ve špalíru, následovaný děkanem a ředitelem univerzity. Vtrhl jsem dovnitř v okamžiku, kdy varhany zmlkly, aby mohl být oznámen příchod významných hostů. Což by samo o sobě bylo dost dramatické, jenže já měl ve scénáři ještě patnácticentimetrový schod a dlouhý talár. Schod se navíc ztrácel v hutném šeru a byl téměř neviditelný. Nemusím říkat, že jsem o něj zakopl a postaral se o velkolepý a komický vstup. Když jsem se zvedl, upravil jsem si svůj dlouhý hábit a zapátral po

místu k sezení. V kapli bylo narváno, protože to byla první bohoslužba v novém semestru, ale já si všiml prázdného místa na konci řady proti místům vyhrazeným pro sboristy. Sezení vypadalo ideálně a navíc pohodlně, protože na něm ležel velký polštář. Dokonce mělo zvláštní stojánek na modlitební knížku. Uvelebil jsem se na polštáři a pokoušel se tvářit nenápadně. Bohužel mi to moc nevyšlo. Pomalým krokem napochodovali sboristé následovaní ředitelem. Ten se usadil proti mně na identickém sedátku. Za ním kráčel děkan, který se zatvářil pobaveně, a pak se vmáčkl ke sboristům. Teprve v tu chvíli mi došlo, že jsem mu zabral místo, to nejčestnější místo v historické kapli. Není divu, že bylo tak pohodlné.

Po několika dnech na přivyknutí bylo načase věnovat se studiu. Nervózně jsem napochodoval na katedru anatomie, kde jsem se poprvé setkal se svými spolužáky, s nimiž strávím následujících šest šťastných let a s některými z nich navážu dlouholeté přátelství. Naším prvním úkolem bylo vyfotografovat se za účelem identifikace. Jenom tak nám umožní vstup do budovy. Bylo to nutné, protože jsme se o ni dělili s mediky, kteří na rozdíl od nás nepitvali greyhoundy, a bylo zapotřebí nás rozlišit. Naše fotografie skončily připíchnuté na nástěnce, kde si je každý mohl prohlédnout. Alespoň člověk zjistil, jak se kdo jmenuje, což se hodilo v případě, když jste si po několika týdnech po vzájemném představení uvědomili, že si zaboha nedokážete zapamatovat něčí příjmení. Jedna tvář vám okamžitě padla do oka. Byl to osmnáctiletý kluk, který si pěstoval knír. Působil jako pěst na oku, protože na počátku devadesátých let tuhle mužskou ozdobu nikdo nenosil, pokud zrovna nebyl co-pilot Toma Cruise z trháku Top Gun. Tehdy jsem nemohl vědět, že o šest let později budu s tímhle týpkem bydlet a pracovat

a že se stane mým kamarádem a kolegou ve Veterinárním středisku Skeldale v Thirsku.

Na Pembroke College se studovalo báječně, obzvlášť proto, že hned vedle bylo Downing Site, kde se první rok vyučovalo. Mně to vyhovovalo, protože jsem mohl na přednášky chodit pěšky, a nemusel riskovat život a údy na kole v dopravní špičce při projíždění městem. Dále to znamenalo, že si můžu ráno poležet o deset minut déle. Někdy jsem vstával v pět a pospíchal jsem k řece, abych si zavesloval, a každý den končil v jednu v noci u někoho na pokoji, kam jsme zavítali z univerzitního baru, takže každou minutu spánku navíc jsem bral všemi deseti.

Špatné bylo v Pembroke studovat veterinu, protože na rozdíl od ostatních škol, které přijímaly od dvou do osmi lidí, tady brali budoucí zvěrolékaře jenom zřídka, a pokud ano, tak jednoho nebo dva. Ve dvou předcházejících ročnících se žádní veterináři nevyskytovali, já byl ve svém ročníku jediný – a vlastně na celé škole. Zato jsem byl jedním ze čtyř Julianů v ročníku a brzy jsem se stal „Julianem veterinářem“, z čehož pak zbyl jenom „veterinář“, a tak mi říkali po následující tři roky. Přezdívka pozbyla platnost, když jsem se na poslední tři roky studia přesunul do veterinární školy, kde jsem byl jedním z šedesáti!

Semestry trvaly pouhých osm týdnů a byly nacpané přednáškami, pitvami, laborkami, supervizemi (cambridžský výraz pro semináře), sportem, popíjením a ostatními aktivitami, které patří k vysokoškolskému životu. Bylo to magické místo, povzbudivé na mnoha úrovních. Na přednášky jsem to neměl daleko, proto jsem na rozdíl od mnoha svých spolužáků nepotřeboval kolo (ačkoliv ani moje přítelkyně Cindy žádné neměla, protože na něm neuměla jezdit). Kam jsem potřeboval, tam jsem si

došel nebo doběhl, a dostal jsem dostatek času a příležitostí k obdivování města. Cesta do malého supermarketu v centru města vedla kolem laboratoře, kde Watson a Crick objevili DNA. Studovat na tak známé a slavné škole bylo nesmírně zavazující. Vzpomínám si na jeden podzimní večer, kdy jsem se vracel do školy při západu slunce. Někdo hrál na flétnu u otevřeného okna. Celý New Court byl plný nádherné hudby. Jako bych se ocitl na koncertě pod širým nebem. V Cambridgi se každému dařilo.

První tři roky veterinárního studia byly zasvěcené teorii. Teprve potom jste si mohli sáhnout na zvířata. Nyní je studium mnohem jednotnější, ale tehdy mnohé studenty veterinární medicíny rozčiloval nedostatek praxe. Přírodní vědy jsou skvělé a já měl akademické výzvy rád. Ale skutečným zvěrolékařem jsem se stával až v posledních třech letech studia. Na začátku čtvrtého ročníku jsme se přestěhovali z města na veterinární fakultu v Madingley Road. Mnozí z nás pustili pokoje na koleji a odešli do podnájmu. Měl jsem to štěstí, že jsem získal pokoj v pěkném domě ve vesnici Newnham. Domek jsem sdílel se dvěma mediky, kteří studovali v nemocnici v Addenbroke, a dvěma budoucími veterinářkami – Siân a Cath, s nimiž se stále přátelím. Siân nyní žije a pracuje dvacet kilometrů od Thirsku a je dobrá kamarádka mé ženy. Cath jako jedna z mála z našeho ročníku 1996 provozuje smíšenou praxi a pracuje se všemi druhy zvířat od skotu po kočky. V našem oboru narůstá tendence specializovat se na jednu úzkou oblast.

Poslední tři roky jsme v Madingley Road trávili všechn svůj čas. Učili jsme se ve „studijních kroužcích“ po šesti nebo sedmi studentech. Tyto skupinky jsme si museli sami vytvořit, což vyústilo v mnohé diskuze a debaty,

protože jsme věděli, že pro příští tři roky budeme téměř nepřetržitě spolu. Už si moc dobře nevzpomínám, jak vznikla ta moje, ale tenkrát jsem měl největší kliku svého života, protože jsem vyfasoval dobrácké, bezstarostné, ale pilné spolužáky.

Nejvíc jsem kamarádil s Benem. Přátelili jsme se už od prváku a soutěžili mezi sebou, kdo sbalí víc atraktivních spolužáček. A když se nám nedařilo, vzájemně jsme se utěšovali. Do našeho studijního kroužku patřila i moje spolubydlící Cath. Ke zvířatům přistupovala něžně a její klid byl inspirací pro všechny z nás. Dále zde byla Jenny, s níž jsem v přípravce v rámci hodin anatomie strávil dva roky pitváním greyhounda naloženého ve formálnínu. Byla veselá a pořád se usmívala. Zasmušilou jsem ji viděl jenom jednou. Tehdy nás poslali odrohovat telata. Při tomto zákroku se odstraňují pučnice, z nichž rohy vyrůstají. Dobrá práce pro studenty veterinární medicíny. S telaty jsme pracovali po skupinách. Napřed jsme základnu každého rohu opíchali anestetiky a potom jsme zárodek budoucího rohu vypálili do ruda rozpáleným hrotem. Tele nic necítilo, protože pučnice byla dokonale umrtvená, přesto jsme museli být velmi opatrní. Znáám zvěrolékaře, který vypálil celou stodolu poté, co mu tele vyrazilo z ruky odrohovací železo. Takové drama tenkrát nenastalo, ale Jenny ztratila nad nástrojem kontrolu a vrazila mi ho přímo do obličeje, když jsem jí držel tele. Kulatý konec žhnoucího hrotu o velikosti desetipencové mince zasáhl můj horní ret a zanechal po sobě hlubokou spáleninu. Týden jsem se nemohl ani usmát. Jenny se propadala hanbou a strašně moc se mi omlouvala. Dost mě to bolelo a moc jsem zkusil, protože jsme se tehdy hodně a často smáli.

Posledním členem naší skupiny byla Claire. Zpočátku jsem ji téměř neznal – byla Benova dobrá kamarádka –, ale na konci studia jsme si byli velmi blízcí. Milovala koně a s hospodářskými zvířaty hluboce soucítila. Jednoho rána Claire obcházela svoje pacienty, mezi něž patřilo zhruba tříměsíční tele. Mělo vážné zažívací potíže a ztrácelo na váze a Claire ho v půl osmé důkladně vyšetřila. V osm začínalo „kolečko“, kde jsme svým kolegům a učitelům prezentovali své hospitalizované případy, diskutovali o jejich vývoji a plánu léčby. Claire sebevědomě stála před ohrádkou s teletem a hlásila, že se ráno zdálo veselejší, vypilo trochu mléka a mělo normální teplotu a tep. Pořád leží, ale udělalo určitý pokrok. Doktor Jackson, jeden z našich oblíbených vyučujících, stál vedle ní a moudře pokyvoval hlavou. Trpělivě čekal, až Claire dokončí svůj monolog, a pak tiše a zdvořile poznamenal: „Děkuji vám, Claire, ale to tele je především mrtvé.“ Odebralo se na věčnost v několika málo minutách mezi vyšetřením a kolečkem. Dodnes mám před očima, jak byla Claire tenkrát rudá.

Doktor Jackson byl mezi studenty velmi populární. Byl to starší pán s obrovskými zkušenostmi a byl přímo ztělesněním zdvořilosti a klidu. Nikdy se nerozčilil a byl pro nás, studenty, velkou inspirací. V zimě vždycky nosil čepici a kombinézu a vypadal jako strojvedoucí z parní lokomotivy.

Jeho nejlepší hodina však nastávala v pátek odpoledne, kdy na katedře velkých zvířat docházelo k pravidelnému střídání. Vyučování totiž bylo rozděleno do bloků zvaných „kolečka“ a každé z nich trvalo dva týdny. Soustředili jsme se na určité specifické téma. Doménou doktora Jacksona byla velká zvířata, reprodukce a porodnictví. Na rozvrhu byla kromě jiného ukázka odběru psího

spermatu. Historky z této hodiny se staly na škole legendou, proto jsme věděli, jaké divadlo máme očekávat. Totéž věděl i černý labrador, na němž se požadovaný úkon předváděl. Páteční odpoledne byla jeho nejoblíbenější částí týdne. Nadšeně vyběhl z kotce a skočil na vyšetřovací stůl. Teď už vím, že takový dobrovolný nástup je ve veterinární ošetrovně rarita, avšak Bruno přesně věděl, co se bude v pátek odpoledne dít. Největší výzvou pro skupinu dvanácti studentů (na tohle cvičení chodily dva studijní kroužky současně) bylo zachovat klid a ubránit se silicím přívalům smíchu. Někteří slabší jedinci se v rámci urputného boje sami píchali nůžkami do hřbetu ruky, anebo se štípali chirurgickými cévními svorkami, aby předešli nekontrolovanému řehotu. Jen tak tak jsme to zvládli a během demonstrace zachovali potřebnou důstojnost, přestože pes se spokojeně uculoval od ucha k uchu a náš vyučující ho roztomile a zcela zbytečně chlácholil. Avšak poslední hláška už na nás byla moc. Doktor Jackson totiž hledal dobrovolníka, který udrží zkumavku se vzorkem v potřebné teplotě, slovy: „Tak kdopak z vás má hezky teploučké ručičky?“

Během let jsme tvrdě dřeli a snažili se, a netrvalo dlouho a dočkali jsme se kýženého uznání. Rozvrh byl nadupaný a neúprosný a během prázdnin, zejména v posledních třech ročnících, jsme měli povinnou „nahlížecí“ praxi ve veterinární ošetrovně, abychom načerpali nějaké zkušenosti. Byla to klíčová část našeho studia a já si hodně rychle uvědomil, že nejvíc se toho naučím, když budu co nejvíc času trávit se špičkovými veterinárními lékaři.

Povinná praxe byla něco fantastického, protože jsem se mohl vrátit do Yorkshiru, do kopců a přírody. Většinu

svých prázdninových praxí jsem si odbýval ve Wetherby, Skiptonu a Yorku, a také na severu Skotska. Byl to báječný čas. Snažil jsem se, aby mi neušel žádný zákrok a sám jsem jich vykonal, co nejvíc jsem mohl. Byla to příležitost ušpinit si ruce. Zároveň jsem si dával pozor, abych neudělal moc chyb. Ke studentským povinnostem patřilo i čištění kotců, porodních boxů a starost o pomůcky a nástroje. Při jedné příležitosti jsem dostal za úkol doplnit lahvičky s dezinfekcí do porodny ovcí. Šel jsem se podívat, kterou z velkých hnědých lahví bych měl použít. Hnědá tekutina v hnědých lahvích se mi zdála jedna jako druhá, a tak jsem naplnil jednu z lahviček tou, která mi připadala ta správná. Nepřišlo mi na ní nic divného a až do druhého dne jsem byl v pohodě. Zrovna jsem šel jednomu z veterinářů pomoci s krevními testy telat, když vtom jsem zaslechl, že v porodně ovcí vypuklo jakési pozdvižení. Ze dveří vyběhl brunátný zvěrolékař s rukama plnými tmavých skvrn. Teprve v tu chvíli jsem si uvědomil, že jsem dezinfekci na ruce zaměnil s dezinfekcí na holínky! Rychle jsem popadl zkumavky na krev a skočil do auta. Uvědomil jsem si totiž, že směs nadšení a naivity může být nebezpečná.

Navzdory těmto občasným přešlapům moje studentská dráha pokračovala zdárně a během posledního ročníku jsem posbíral i pár ocenění. Bylo načase hledat si práci...

Hned po promoci jsem na pár týdnů nastoupil jako zastupující zvěrolékař ve skotském Thursu, kam jsem jezdil na praxi, ale první opravdové zaměstnání na mě čekalo v Thirsku a z velké části za ně vděčím šťastné náhodě. Moje přítelkyně (a nyníjší žena) Anne chodila na veterinu o ročník výš, takže v době, kdy jsem sháněl nějaké uplatnění, ona už pracovala. Její dobrý kamarád z Cambridge, David Sutton, byl zaměstnán na veterinární